

—
Верховний
Суд

ЗВЕДЕНИЙ ОГЛЯД
судової практики
Касаційного цивільного суду
у складі Верховного Суду

Рішення, внесені до ЄДРСР за
період з 01.01.2020 по 31.12.2020

Зміст

1. Спори, що стосуються житлових правовідносин	3
2. Спори, що виникають з питань захисту права власності	6
3. Спори, що виникають із сімейних правовідносин	8
4. Спори, що виникають із спадкових правовідносин	14
5. Спори, що виникають із трудових правовідносин	18
6. Спори, що виникають із земельних правовідносин	24
7. Спори, що виникають із виконання чи невиконання договірних/недоговірних зобов'язань	27
8. Спори, що виникають із загальних положень про договір (правочин)	30
9. Спори, щодо встановлення фактів, що мають юридичне значення	32
10. Спори, що виникають із корпоративних правовідносин	32
11. Спори, що виникають із питань щодо відшкодування шкоди	33
12. Спори про захист честі, гідності та ділової репутації	35
13. Спори щодо прав інтелектуальної власності	35
14. Спори, що виникають з питань у сфері нотаріальної діяльності	36
15. Спори, що виникають із кредитних правовідносин	36
16. Спори, що виникають із виконання судових рішень	37
17. Спори, що виникають з питань щодо застосування обмежувального припису	38
18. Спори щодо надання дозволу на примусове виконання судових рішень іноземного суду на території України	38
19. Судовий збір	39
20. Питання процесуального права	39

1. Спори, що стосуються житлових правовідносин

Тривалий час проживання у спірній квартирі/будинку особи, яка не має іншого житла, є достатньою підставою для того, щоб вважати квартиру/будинок житлом цієї особи в розумінні статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 січня 2020 року у справі № 754/613/18-ц (провадження № 61-1634св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87053022>

Припинення трудового договору з працівником не є підставою для виселення його та членів його сім'ї з гуртожитку без надання іншого житлового приміщення.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 лютого 2020 року у справі № 127/2709/17 (провадження № 61-36641св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87888121>

Належним способом захисту в разі порушення права при приватизації майна є визнання безпідставної відмови органу приватизації передати у приватну власність таке майно з державного житлового фонду з покладенням обов'язку на останнього оформити приватизацію житлового приміщення, а не визнання права власності на так майно.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 березня 2020 року у справі № 483/731/19 (провадження № 61-1845св20) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88401308>

У спорі про визнання особи такою, що втратила право користування житлом, початок відліку часу відсутності її у цьому житлі визначається від дня, коли вона залишила приміщення. Повернення особи до жилого приміщення, яке вона займала, перериває строк тимчасової відсутності.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 березня 2020 року у справі № 1826536/13-ц (провадження № 61-23089св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88401559>

Військовослужбовець, що перебуває на військовій службі, в якого вислуга 20 і більше років, має право на забезпечення житлом, зокрема, право на виключення житла з числа службового та забезпечення ним для постійного проживання.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 04 березня 2020 року у справі № 636/1514/19 (провадження № 61-19985св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88103211>

Повна заборона суб'єкта господарювання в нічний час здійснювати розважальну діяльність в нежитловому приміщенні, розташованому в багатоквартирному будинку, є ефективним способом захисту права мешканця будинку на використання власного житла і спокої.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 березня 2020 року у справі № 461/8656/17 (провадження № 61-7433св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88570443>

Інваліди війни та прирівняні до них особи мають право на позачергове отримання житла відповідно до пункту 18 статті 13 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», проте забезпечення таких осіб житлом можливе лише згідно з черговістю з урахуванням часу взяття на облік та в порядку, передбаченому законодавством.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 квітня 2020 року у справі № 344/8248/17-ц (провадження № 61-40928св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88575082>

Непроживання особи у квартирі, яка належить їй на праві власності, та факт відсутності її реєстрації в цій квартирі не звільняє особу від обов'язку нести витрати з оплати житлово-комунальних послуг.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 квітня 2020 року у справі № 757/29813/17-ц (провадження № 61-2066св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88692150>

Позовні вимоги про визнання безпідставним нарахування заборгованості з оплати за утримання будинку, прибудинкової території та послуг за централізоване опалення не відповідають способу захисту, передбаченому статтею 16 Цивільного кодексу України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 08 квітня 2020 року у справі № 462/5889/16-ц (провадження № 61-909св17) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88749036>

Непроведення виконавцем періодичної перевірки засобу обліку води не є підставою для неврахування його показників, оскільки забезпечення проведення перевірки є обов'язком виконавця послуг і невиконання ним такого обов'язку не повинно мати негативних наслідків для споживача.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 29 квітня 2020 року у справі № 521/6670/18 (провадження № 61-558св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89034186>

Особа, яка була вселена до квартири на підставі ордеру, який є чинним, не оскаржений та не визнаний недійсним, має право звернутися до суду з позовними вимогами про усунення перешкод у користуванні спірною квартирою шляхом виселення особи, яка мешкає у ній без законних підстав.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 27 травня 2020 року у справі № 501/3431/15-ц (провадження № 61-38235св18) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89762968>

Якщо новий власник житла (будинку), що було придбане на прилюдних торгах, не може користуватися своєю власністю, оскільки колишній власник цього житла відмовляється виселятися з нього, то порушене право нового законного власника, підлягає захисту шляхом усунення перешкод у здійсненні права власності шляхом виселення колишнього власника.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 червня 2020 року у справі № 196/476/13-ц (провадження № 61-48206св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89675181>

Факт переходу права власності на житло до іншої особи не може бути підставою для виселення членів сім'ї попереднього власника житла, якщо сторони відповідного договору про відчуження житла під час його укладення діяли недобросовісно.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 червня 2020 року у справі № 590/394/19 (провадження № 61-6504св20) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89872549>

Вчинений батьками (усиновлювачами) правочин стосовно нерухомого майна, право власності на яке чи право користування яким мають діти, за відсутності попереднього дозволу органу опіки та піклування може бути визнаний судом недійсним за умови, якщо буде встановлено, що оспорюваний правочин суперечить правам та інтересам дитини, звужує обсяг існуючих майнових прав дитини та/або порушує охоронювані законом інтересів дитини щодо житлового приміщення.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 червня 2020 року у справі № 308/5835/17 (провадження № 61-37066св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89872443>

Бездіяльність та неналежне виконання органом місцевого самоврядування своїх обов'язків, зокрема, щодо приведення будинку (квартири) у придатний для проживання стан, порушує права особи та членів сім'ї на належне житло, гарантоване Конституцією України та Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 серпня 2020 року у справі № 438/887/16-ц (провадження № 61- 17748св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90872536>

Блокування посадовими особами об'єднання співвласників багатоквартирного будинку електронного ключа – індивідуального чипу власника квартири є протиправним, навіть за наявності у власника заборгованості за житлово-комунальні послуги.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 31 серпня 2020 року у справі № 522/11197/17 (провадження № 61- 20602св19) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/91314123>

Чинним законодавством не передбачено обов'язку покупця квартири сплачувати борги попередніх власників (наймачів) квартири за отримані ними раніше житлово-комунальні послуги, якщо це не передбачено договором купівлі-продажу.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 01 вересня 2020 року у справі № 686/6276/19 (провадження № 61- 3604св20) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/91366709>

Під час вирішення питання про визнання особи такою, що втратила право користування житловим приміщенням, суду необхідно враховувати баланс інтересів сторін та вимогу пропорційності позбавлення права користування житлом.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 09 грудня 2020 року у справі № 209/2642/18 (провадження № 61- 9591св19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93564561>

2. **Спори, що виникають з питань захисту права власності**

Здійснення особою перепланувань у належній йому на праві власності квартирі, які не передбачають втручання у конструктивні елементи будівлі, не потребують отримання відповідних дозвільних документів на проведення таких робіт.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 28 квітня 2020 року у справі № 727/11479/17 (провадження № 61-44094св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89006382>

Позов про визнання права власності за набувальною давністю не може заявляти особа, яка володіє ним за волею власника і завжди знала, хто є власником цього майна.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 28 квітня 2020 року у справі № 552/1354/18 (провадження № 61-44893св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89006375>

Існування між сторонами у справі договірних відносин, виключає можливість витребування майна на підставі положень статей 387, 388 ЦК України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 травня 2020 року у справі № 381/3165/17 (провадження № 61-44458сво18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89578914>

Право власності на майно, яке належало колгоспному двору і збереглося після припинення його існування, мають ті члени двору, які до 15 квітня 1991 року не втратили права на частку в його майні.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 червня 2020 року у справі № 530/442/17 (провадження № 61-15085св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89872253>

Однією з обов'язкових умов для задоволення віндикаційного позову є встановлення під час розгляду спорів про витребування майна, зокрема й тієї обставини, чи перебувало спірне майно у володінні позивача, який указує на порушення своїх прав як власника, на підставах, визначених законодавством, та який на момент подання позову не є власником цього майна, однак вважає себе таким.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 травня 2020 року у справі № 303/6974/16-ц (провадження № 61-39511св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89508947>

Правовий режим спільної часткової власності на майно має враховувати інтереси всіх її учасників і забороняє обмеження прав одних учасників за рахунок інших.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 вересня 2020 року у справі № 454/2215/14-ц (провадження № 61-47907св18) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/91337832>

Сама лише довіреність на розпорядження транспортним засобом без укладення договору купівлі-продажу не є підставою для набуття повіреним права власності на автомобіль.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 04 листопада 2020 року у справі № 573/476/19 (провадження № 61-17254св19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92870092>

Об'єктом віндикаційного позову може бути лише індивідуально визначене майно, яке існує в натурі на момент подання позову.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 листопада 2020 року у справі № 694/1726/18 (провадження № 61-18004св19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93014733>

3. Спори, що виникають із сімейних правовідносин

За відсутності спору щодо місця проживання неповнолітньої дитини з одним із батьків суд може вирішити це питання одночасно з вимогою про розірвання шлюбу.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 січня 2020 року у справі № 200/952/18 (провадження № 61-14859св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87052961>

Пеня за заборгованість зі сплати аліментів нараховується на весь розмір не сплачених у відповідному місяці аліментів за кожний день прострочення і її нарахування не обмежується тільки тим місяцем, у якому стягнення не проводилося.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 січня 2020 року у справі № 334/7702/16 (провадження № 61-42142св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87000542>

Дружина і чоловік мають право на поділ майна, що належить їм на праві спільної сумісної власності, незалежно від розірвання шлюбу. У разі поділу майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, частки майна дружини та чоловіка є рівними, якщо інше не визначено домовленістю між ними або шлюбним договором.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 лютого 2020 року у справі № 725/1776/18 (провадження № 61-7911св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87640328>

Територіальна підсудність. У разі порушення провадження у справі між тими самими сторонами, про той самий предмет і на тих самих підставах у судах договірних сторін суд, який порушив справу пізніше, припиняє провадження відповідно до міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України та які є частиною національного законодавства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 27 лютого 2020 року у справі № 426/2278/17 (провадження № 61-37412св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87950972>

Відчуження корпоративних прав одним із подружжя під час розгляду справи судом не позбавляє права іншого з подружжя претендувати на компенсацію 1/2 частки внеску до статутного капіталу відповідного товариства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 11 березня 2020 року у справі № 161/19023/17 (провадження № 61-16823св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88401551>

Придбання планшета не може вважатися додатковими витратами на дитину, що викликані особливими обставинами, які мають відшкодуватися відповідно до статті 185 СК України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 березня 2020 року у справі № 520/12681/17 (провадження № 61-14849св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88449069>

Якщо батько не довів необхідності зміни прізвища дитини, яка від народження проживає з матір'ю та має її прізвище, а також того, що зміна прізвища буде відповідати інтересам дитини, її психологічному та гармонійному розвитку, підстав для зміни прізвища дитини немає.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 квітня 2020 року у справі № 365/322/17 (провадження № 61-4097св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88834060>

Зміна законодавцем мінімального розміру аліментів, які підлягають стягненню з платника аліментів на одну дитину, не є підставою для зміни розміру аліментів відповідно до статті 192 СК України, але є підставою для зміни мінімального розміру аліментів, зазначених у виконавчому листі у процедурі виконання та стягнення аліментів, та враховується під час визначення суми аліментів або заборгованості.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 квітня 2020 року у справі № 335/3166/14-ц (провадження № 61-15901св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88909519>

Факт реєстрації нерухомого майна, придбаного у період шлюбу, на ім'я одного з подружжя не означає, що воно належить лише особі на ім'я якої зареєстроване. Таке майно є спільною сумісною власністю подружжя, а тому, відчуження частки цього майна на публічних торгах без згоди іншого з подружжя порушує право останнього як співвласника на вільне користування і розпорядження нерухомим майном.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 01 квітня 2020 року у справі № 462/518/18 (провадження № 61-13422св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88574949>

Позбавлення батьківських прав допускається лише тоді, коли змінити поведінку батьків у кращу сторону неможливо, і лише при наявності вини у діях батьків. Факт заперечення проти позову про позбавлення батьківських прав, подання апеляційної скарги свідчить про інтерес батька до дитини.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 06 травня 2020 року у справі № 753/2025/19 (провадження № 61-1344св20) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89209715#>

Надання малолітній дитині матеріальної допомоги у добровільному порядку не звільняє батька від його обов'язку утримувати дитину.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 27 травня 2020 року у справі № 712/4702/19 (провадження № 61-929св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89509401>

Заявлення вимог про розірвання шлюбу і стягнення компенсації, передбаченої шлюбним договором в одному провадженні, свідчить про наявність юридичного спору між сторонами, а тому є належним способом захисту цивільних прав та інтересів одного із подружжя.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 червня 2020 року у справі № 761/46925/18 (провадження № 61-5236св20) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90111530>

Якщо між дитиною та батьком відсутній психологічний зв'язок і дитина, враховуючи її вік та тривале проживання з матір'ю, повноцінно не сприймає його, як батька, зустрічі батька з дитиною потрібно проводити у присутності матері.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 червня 2020 року у справі № 7549026/16-ц (провадження № 61- 5215св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90021471>

Спосіб виконання батьками своїх обов'язків по утриманню неповнолітніх дітей після розірвання шлюбу, залежить від домовленості між ними. У разі відсутності такої домовленості той з батьків, з ким проживають діти, має право звернутися до суду з відповідним позовом і в цьому разі аліменти на них можуть бути присуджені в частці від заробітку (доходу) їх матері, батька і (або) у твердій грошовій сумі.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 червня 2020 року у справі № 642/80/18 (провадження № 61-10971св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89872442>

При визначенні способу участі батька/матері у спілкуванні та вихованні дитини суд має враховувати насамперед інтереси дитини, які не завжди можуть відповідати її бажанням, з урахуванням особливостей віку, стану здоров'я та психоемоційного стану.

За відсутності спору щодо місця проживання неповнолітньої дитини з одним із батьків суд може вирішити це питання одночасно з вимогою про розірвання шлюбу.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 01 липня 2020 року у справі № 138/96/17 (провадження № 61-17718св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90411045>

При вирішенні питання щодо розірвання шлюбу з іноземцем застосовується колізійна прив'язка до закону суду (*lex fori*), що передбачає застосування законодавства держави, суд якої вирішує справи про розірвання шлюбу, за умови постійного проживання хоча б одного з подружжя на території цієї держави.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 липня 2020 року у справі № 357/12676/18 (провадження № 61-1549св20) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/90591497>

Належними доказами проживання чоловіка та жінки однією сім'єю без реєстрації шлюбу є: довідка з місця проживання; свідчення свідків; свідоцтва про народження дітей, в яких чоловік зазначений як батько за його згодою; докази про спільне придбання майна як рухомого, так і нерухомого; анкети, квитанції, заповіти, ділова та особиста переписка, з яких вбачається, що подружжя вважало себе чоловіком та дружиною, піклувалися один про одного.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 липня 2020 року у справі № 524/10054/16 (провадження № 61-21748св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90411025>

Сімейне законодавство містить презумпцію вини платника аліментів у виникненні заборгованості з їх сплати, що є правовою підставою для

застосування до нього відповідальності передбаченої частиною першою статті 196 СК України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 липня 2020 року у справі № 362/4462/16-ц (провадження № 61-10968св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90616084>

При вирішенні спору стосовно поділу нерухомого майна, набутого за договором інвестування в будівництво особами, які перебували у фактичних шлюбних відносинах, визначальним є період сплати пайових внесків на об'єкт інвестування, а не дата реєстрації права власності на новостворене майно.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 серпня 2020 року у справі № 682/2493/16-ц (провадження № 61- 48605св18) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/90847639>

Пред'явлення вимоги біологічної матері, позбавленої батьківських прав, про надання права на побачення з дитиною до неналежного відповідача позбавляє суд можливості при розгляді справи врахувати інтереси та права усиновленої дитини та усиновлювачів та у будь-якому випадку унеможливорює виконання судового рішення, навіть у разі задоволення позову.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 серпня 2020 року у справі № 627/9098/15-ц (провадження № 61-25081св18) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/90985665>

Відповідно до Конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей суд має право відмовити в поверненні малолітньої дитини до країни її постійного проживання за умови, що з моменту її переміщення пройшло більше року й вона прижилася у новому середовищі.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 серпня 2020 року у справі № 521/14556/16 (провадження № 61-38913св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90932482>

Судам при розгляді спорів про повернення батькам дитини, яка була відібрана від них без позбавлення батьківських прав, необхідно перевірити всі обставини, які можуть бути перешкодою для повернення дитини батькам, а батькам навпаки необхідно довести, що відпали перешкоди, які стали підставою для відібрання дитини.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 09 вересня 2020 року у справі № 400/936/18 (провадження № 61- 9444св19) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/91614148>

Майно фізичної особи-підприємця, яке використовується для проведення підприємницької діяльності, є спільним майном подружжя за умови, що воно придбане за рахунок спільних коштів подружжя.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 вересня 2020 року у справі № 318/1863/17 (провадження № 61- 1747св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/91283232>

За відсутності правових підстав для задоволення позовних вимог про встановлення факту спільного проживання однією сім'єю без реєстрації шлюбу, відсутні і підстави, передбачені 74 СК України вважати нерухоме майно таким, що належить на праві спільної сумісної власності сторонам, як жінці та чоловікові, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюб між собою.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 вересня 2020 року у справі № 369/3338/17 (провадження № 61-15677св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/91466328>

Кошти, отримані в борг чоловіком та використані не в інтересах сім'ї, не можуть бути стягнені з дружини солідарно на підставі статті 65 СК України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 07 жовтня 2020 року у справі № 752/7501/18 (провадження № 61- 4114св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92315296>

Визначаючи місце проживання малолітньої дитини разом з батьком, суд повинен виходити з якнайкращого забезпечення інтересів дитини, у тому числі, має з'ясувати, які виняткові обставини перешкоджають залишенню дитини з матір'ю, враховуючи, що дитина є новонародженою та потребує уваги і піклування матері.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 жовтня 2020 року у справі № 358/37/19 (провадження № 61- 11911св20) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/92458100>

Визначаючи місце проживання дитини, суд може враховувати її думку щодо проживання з одним із батьків, проте згода дитини на проживання з одним з батьків не повинна бути абсолютною для суду, якщо вона не буде відповідати і сприяти захисту прав та інтересів дитини.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 09 листопада 2020 року у справі № 487/7241/18 (провадження № 61-22623св19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92842114>

Під час вирішення питання про стягнення аліментів на непрацездатних батьків повинні враховуватися будь-які обставини, які свідчать про необхідність в матеріальній допомозі батькам, при цьому отримання матір'ю чи батьком доходів, які є більшими за прожитковий мінімум, автоматично не свідчить, що вони не потребують матеріальної допомоги.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 листопада 2020 року у справі № 757/52096/18 (провадження № 61-9640св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93081400>

Розписки про відсутність в одного з подружжя претензій щодо об'єкта нерухомого майна не є договором про поділ чи виділ нерухомого майна, яке є об'єктом права спільної сумісної власності, відповідно до положень законодавства, які регулюють зазначені правовідносини.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 листопада 2020 року у справі № 691/262/15-ц (провадження № 61-8576св19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93171080>

При розгляді справи про стягнення неустойки (пені) за несвоєчасну сплату аліментів застосовують субсидіарно положення ЦК України. У такому разі, якщо платник аліментів доведе, що вжив усіх залежних від нього заходів щодо належного виконання зобов'язання, він є невинуватим у виникненні заборгованості і підстави стягувати неустойку (пеню) відсутні.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 грудня 2020 року у справі № 661/905/19 (провадження № 61-16670сво19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93708957>

4. **Спори, що виникають із спадкових правовідносин**

Факт знаходження у спадкоємця сертифіката про право на земельну ділянку (пай), не є доказом прийняття попереднім спадкоємцем спадщини (земельної ділянки) відповідно до статті 549 ЦК Української РСР.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 лютого 2020 року у справі № 235/5845/17 (провадження № 61-39889св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87732865>

Спадкоємець, який у встановленому законом порядку прийняв спадщину, є її власником з часу її відкриття, а документом для підтвердження права власності на спадкове майно є свідоцтво на спадщину, отримане в установленому законодавством порядку.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 травня 2020 року у справі № 303/6974/16-ц (провадження № 61-39511св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89508947>

Лише після прийняття вищим органом товариства позитивного рішення спадкоємець (правонаступник) частки у статутному капіталі може стати учасником відповідного товариства. У разі відмови правонаступника (спадкоємця) від вступу до товариства або відмови товариства у прийнятті до нього правонаступника (спадкоємця) йому видається у грошовій або натуральній формі частка у майні, яка належала померлому учаснику. У цих випадках розмір статутного капіталу товариства підлягає зменшенню.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 червня 2020 року у справі № 640/18223/15-ц (провадження № 61-7549св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89732813>

Належними відповідачами у спорах про призначення додаткового строку для прийняття спадщини є спадкоємці, які прийняли спадщину у встановлений законом строк, а не органи місцевого самоврядування.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 липня 2020 року у справі № 759/3515/19 (провадження № 61-6701св20) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90536892>

Факт відсутності реєстрації місця проживання спадкоємця за місцем проживання спадкодавця не є абсолютним підтвердженням обставин про те, що вони не проживали разом на час відкриття спадщини.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 01 липня 2020 року у справі № 222/1109/17 (провадження № 61-43496св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90202225>

Відсутність розділових знаків та неправильне вживання деяких із них (наявність граматичних помилок) не впливають на зміст тексту заповіту, а тому не є підставою для тлумачення чіткого та зрозумілого заповіту.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 30 липня 2020 року у справі № 378/1160/15-ц (провадження № 61-43170св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90714259>

Сума пенсії, що належала пенсіонеріві і залишилася недоотриманою у зв'язку з його смертю та не була отримана членами його сім'ї у яких виникло право на її отримання, входить до складу спадщини.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 06 липня 2020 року у справі № 750/8819/19 (провадження № 61-4348св20) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90228098>

Заповіт, посвідчений (виданий) службовою особою (нотаріусом) на тимчасово окупованій території, на якій органи державної влади, посадові та службові особи України не здійснюють свої повноваження, є нікчемним.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 28 серпня 2020 року у справі № 185/2052/19 (провадження № 61-4920св20) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/91260421>

Борг спадкодавця, який він мав за життя у вигляді заборгованості за аліментами, входить до складу спадщини. Разом із тим, зобов'язання з відшкодування пені, 3 % річних та інфляційних за прострочення сплати аліментів не входить до складу спадщини.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 серпня 2020 року у справі № 199/5826/16 (провадження № 61-20217св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90985719>

Під час вирішення спору спадкоємця за заповітом, співвласника в спільній частковій власності на спадкове майно, суду необхідно встановити, чи має відповідач право на обов'язкову частку, а також врахувати, що право спільної часткової власності поширюється на все спільне майно, а частка в праві спільної часткової власності не стосується частки майна.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 вересня 2020 року у справі № 344/5437/17(провадження № 61-124св20) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/91643785>

Спадкоємець, який у встановленому законом порядку прийняв спадщину, є її власником з часу її відкриття, а документом для підтвердження права власності на спадкове майно є свідоцтво на спадщину, отримане в установленому законодавством порядку. Відсутність реєстрації права власності відповідно до Закону України «Про реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» не зумовлює позбавлення особи прав користування та володіння належним їй на праві власності майном.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 вересня 2020 року у справі № 522/19969/16-ц (провадження № 61-13225св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/91460758>

Недобросовісна поведінка нотаріуса, а саме неповідомлення спадкоємця щодо наявності на його ім'я заповіту для подачі заяви про прийняття спадщини чи

відмови від неї, є поважною причиною пропуску спадкоємцем шестимісячного строку для прийняття спадщини.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 21 вересня 2020 року у справі № 130/2517/18 (провадження № 61-14962св19) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/91680615>

Якщо особа, яка має право на оспорення документа (наприклад, свідоцтва про право на спадщину) чи юридичного факту, висловила безпосередньо або своєю поведінкою дала зрозуміти, що не буде реалізовувати своє право на оспорення, то така особа пов'язана своїм рішенням і не вправі його змінити згодом. Спроба особи згодом здійснити право на оспорення суперечитиме попередній поведінці такої особи і має призводити до припинення зазначеного права.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 07 жовтня 2020 року у справі № 450/2286/16-ц (провадження № 61-2032св19)) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92173296>

При визначенні розміру обов'язкової частки у спадщині враховуються всі спадкоємці за законом першої черги. До таких спадкоємців також належать спадкоємці, які відмовилися від прийняття спадщини, не прийняли спадщину, усунені від права на спадкування або померли до відкриття спадщини, але в яких є спадкоємці за правом представлення.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 листопада 2020 року у справі № 292/389/17 (провадження № 61-19499св19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93119688>

Саме по собі незнання про смерть спадкодавця без установлення інших об'єктивних, непереборних, істотних труднощів на вчинення дій щодо прийняття спадщини не свідчить про поважність пропуску зазначеного строку.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 11 листопада 2020 року у справі № 750/262/20 (провадження № 61-14038св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92973608>

Сам по собі факт виявлення ознак тяжкого психічного розладу спадкодавця не свідчить про його безпорадний стан, що є необхідною умовою для усунення від права на спадкування за законом до частини п'ятої статті 1224 ЦК України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 грудня 2020 року у справі № 761/19573/15-ц (провадження № 61-5357св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93667018>

У справах щодо зміни черговості одержання права на спадкування суду необхідно дослідити всі обставини, визначені частиною другої статті 1259 ЦК України, звертаючи особливу увагу на те, хто саме піклувався про стан здоров'я спадкодавця, який потребував стороннього догляду, на тривалість часу надання матеріальної допомоги спадкодавцеві до дня його смерті, зокрема, його перебування у медичних закладах інших країн, придбання ліків, сплату комунальних послуг, придбання необхідних особистих речей для спадкодавця, який через похилий вік, тяжку хворобу або каліцтво був у безпорадному стані

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 09 грудня 2020 року у справі № 554/4064/17-ц (провадження № 61-18461св19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93505562>

5. Спори, що виникають із трудових правовідносин

Переукладання строкового трудового договору (контракту) чи продовження строку його чинності не передбачає набуття ним характеру безстрокового, укладеного на невизначений строк та виключає застосування частини другої статті 39-1 КЗпП України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 січня 2020 року у справі № 607/18964/18 (провадження № 61-17321св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87115229>

Посада методиста бібліотеки не належить до посад, які обіймають учасники навчально-виховного процесу, і до повноважень працівника, що займає таку посаду не входить виконання педагогічної чи виховної функції, а отже, він не може бути звільнений за вчинення аморального проступку згідно з пунктом 3 частини першої статті 41 КЗпП України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 січня 2020 року у справі № 136/1207/17 (провадження № 61-36662св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87000517>

Оскарження працівниками рішень про визначення структури підприємства чи установи, зміну в організації виробництва і праці, скорочення чисельності або штату працівників не є належним способом захисту, оскільки прийняття такого рішення є виключною компетенцією власника підприємства чи установи або уповноваженого ними органу та є складовою права на управління діяльністю підприємства чи установи.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 січня 2020 року у справі № 451/706/18 (провадження № 61-17296св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87115228>

Видання художнього твору науково-педагогічним працівником незалежно від його змісту та індивідуального сприйняття цього твору іншими особами не може визнаватися аморальним проступком, а отже, не може бути підставою для його звільнення за пунктом 3 частини першої статті 41 КЗпП України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 лютого 2020 року у справі № 308/452/19 (провадження № 61-19190св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/8758121>

Чинним законодавством та статутом встановлений спеціальний порядок призначення керівника комунального закладу охорони здоров'я та виконувача його обов'язків, однак виконання обов'язків керівника має тимчасовий характер – до призначення керівника на постійній основі згідно із встановленим порядком.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 21 лютого 2020 року у справі № 451/1363/17 (провадження № 61-14796св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87793687>

Особа, яка працює за строковим трудовим договором, укладеним відповідно до частини третьої статті 6 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», і заміщає у мирний час окрему військову посаду у Збройних Силах України, несе відповідальність у порядку, визначеному трудовим законодавством.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 01 квітня 2020 року у справі № 344/11071/17 (провадження № 61-15940св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88574997>

Перебування двоюрідних братів і сестер у підпорядкуванні особи не створює щодо такої особи конфлікту інтересів, а отже, не тягне за собою будь-яких обмежень та обов'язків, передбачених статтями 27, 28 Закону України «Про запобігання корупції», у тому числі не є підставою для її переведення на нижчу посаду.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 01 квітня 2020 року у справі № 461/4438/18 (провадження № 61-13133св19) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/88574958>

Відсторонення працівника від роботи можливе тільки з підстав, що визначені законодавством, зокрема статтею 46 КЗпП України, а тому невиконання вимог керівника не може бути підставою відсторонення працівника.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 01 квітня 2020 року у справі № 761/12073/18 18 (провадження № 61- 13444св19) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/88833746>

Головний лікар міської поліклініки є посадовою особою юридичної особи публічного права, а отже, є суб'єктом, на якого поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції».

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 травня 2020 року у справі № 569/858/18 (провадження № 61-40525св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89289807>

Особа, яка працює за трудовим договором, має право на відшкодування за рахунок страховика забезпеченого транспортного засобу шкоди, пов'язаної з тимчасовою втратою працездатності, у вигляді неотриманого доходу – неотриманої середньої заробітної плати, обчисленої відповідно до норм законодавства про працю.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 06 травня 2020 року у справі № 462/173/19 (провадження № 61-23116 св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89180443>

Роботодавець не може в односторонньому порядку змінювати строки попередження при звільненні працівника за власним бажанням. Працівник, який попередив роботодавця про розірвання трудового договору, вправі до закінчення строку попередження відкликати таку заяву, за винятком випадків, коли на його місце було запрошено особу в порядку переведення з іншого місця роботи за погодженням між керівництвом двох роботодавців.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 травня 2020 року у справі № 279/3334/17-ц (провадження № 61-38688св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89508953>

При звільненні працівника у зв'язку зі скороченням штату роботодавець зобов'язаний йому запропонувати всі вакансії, що відповідають вимогам посади чи роботи за відповідною професією чи спеціальністю, яку працівник може виконувати з урахуванням його освіти, кваліфікації, досвіду тощо, які існують на підприємстві, незалежно від того, в якому структурному підрозділі працівник, який вивільнюється, працював.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 06 травня 2020 року у справі № 487/2191/17 (провадження № 61-38337св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89153933>

Передбачена частиною третьою статті 252 КЗпП України й частиною третьою статті 41 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» гарантія про обов'язкове отримання роботодавцем попередньої згоди виборного органу, а також вищого виборного органу первинної профспілкової організації на звільнення працівника, який є членом виборного органу первинної профспілкової організації підприємства, установи, організації, розповсюджується, зокрема, на випадки його звільнення у зв'язку із відмовою від продовження роботи внаслідок зміни істотних умов праці на підставі пункту б частини першої статті 36 КЗпП України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 травня 2020 року у справі № 761/11887/15-ц (провадження № 61-15506сво18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89578905>

На сумісника поширюються всі гарантії працівника, передбачені КЗпП України, а отже, звільнення такого працівника в період тимчасової непрацездатності, а також у період перебування у відпустці, у тому числі, і у зв'язку із прийняттям на роботу працівника, який не є сумісником, не відповідає вимогам трудового законодавства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 червня 2020 року у справі № 757/42264/16-ц (провадження № 61-48382св18) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89872319>

Виконання рішення про поновлення на роботі вважається закінченим з моменту видачі наказу про поновлення працівника на роботі та фактичного допуску працівника, поновленого на роботі рішенням суду, до виконання попередніх обов'язків. При цьому працівник повинен бути обізнаним про наявність наказу про його поновлення на роботі і йому повинно бути фактично забезпечено доступ до роботи і можливості виконання своїх обов'язків.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 червня 2020 року у справі № 521/1892/18 (провадження № 61-39740св18) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/90111466>

Невиконання роботодавцем обов'язку стосовно забезпечення безпечних і здорових умов праці, що мало наслідком виникнення у працівника професійного захворювання, втрати працездатності й встановлення інвалідності, є підставою для відшкодування роботодавцем (його правонаступником) заподіяної працівнику моральної шкоди.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 червня 2020 року у справі № 212/3137/17-ц 18 (провадження № 61--37529сво18) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/90021305>

Звільнення працівника з роботи у зв'язку з його вступом на військову службу під час дії особливого періоду є незаконним та порушує встановлені державою трудово-правові гарантії збереження місця роботи та середнього заробітку.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 липня 2020 року у справі № 4801449/18 (провадження № 61-6487св20) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90536950>

Складовими дисциплінарного проступку є: дії (бездіяльність) працівника; порушення або неналежне виконання покладених на працівника трудових обов'язків; вина працівника; наявність причинного зв'язку між діями (бездіяльністю) і порушенням або неналежним виконанням покладених на працівника трудових обов'язків, недоведеність хоча б одного з цих елементів виключає наявність дисциплінарного проступку.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 липня 2020 року у справі № 554/9493/17 (провадження № 61-38286св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90591458>

За порушення трудових прав працівника при одному звільненні неможливе одночасне застосування стягнення середнього заробітку як за статтею 117 КЗпП України, так і за статтею 235 КЗпП України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 серпня 2020 року у справі № 686/20491/18 (провадження № 61- 1879св20) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90850326>

Присвоєння певної кваліфікаційної категорії педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів (спеціаліст, спеціаліст другої категорії, спеціаліст першої категорії і спеціаліст вищої категорії) є дискреційними повноваженнями атестаційної комісії.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 серпня 2020 року у справі № 274/2468/17 (провадження № 61-19645св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90822122>

При домовленості між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом про припинення трудового договору за пунктом 1 частини першої статті 36 КЗпП України (за згодою сторін) договір припиняється в строк, визначений сторонами. Анулювання такої домовленості може мати місце лише при взаємній згоді про це власника або уповноваженого ним органу і працівника.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 31 серпня 2020 року у справі № 359/5905/18 (провадження № 61-22851св19) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/91237648>

Відсутність торгового агента на роботі, підтверджена відповідними актами, не є достовірним свідченням прогулу відповідно до пункту 4 статті 40 КЗпП України, оскільки посадовою інструкцією не передбачено обов'язку такого працівника перебувати на визначеному роботодавцем робочому місці через характер виконуваної роботи.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 жовтня 2020 року у справі № 676/2489/19 (провадження № 61-8930св20) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/92314965>

Припинення виконання обов'язків працівника на умовах суміщення з ініціативи роботодавця відповідно до статті 32 КЗпП України не є його звільненням, а є лише увільненням від виконання роботи за суміщеною посадою.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 жовтня 2020 року у справі № 127/25292/18 (провадження № 61-15400св19) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/92065722>

На правовідносини, які виникли у зв'язку з призначенням священнослужителя на посаду настоятеля храму, поширюються норми не трудового права, а статуту (положень) релігійної організації.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 жовтня 2020 року у справі № 158/1182/19 (провадження № 61-4350св20) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/92314940>

У випадку, якщо колективним договором передбачена виплата, яка за своєю сутністю та підставою нарахування є доплатою за певні умови та характер праці (зокрема, за години викладацької роботи, виконані понад встановлене річне навантаження), і яка передбачена нормами позитивного права, то неправильна назва такої виплати «премією» нічого не змінює у її правовому режимі, вона все одно підлягає виплаті в обов'язковому порядку за наявності законних підстав для її здійснення.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 грудня 2020 року у справі № 569/11722/16-ц (провадження № 61-31573сво18) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93564592>

Заподіяння педагогічним працівником шкоди психічному здоров'ю учня внаслідок булінгу, факт якого документально підтверджено, є підставою для

звільнення такого працівника за вчинення аморального проступку на підставі пункту 3 частини першої статті 41 КЗпП України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 07 грудня 2020 року у справі № 279/44/20 (провадження № 61-10636св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93472096>

6. Спори, що виникають із земельних правовідносин

Фактичний користувач земельної ділянки, який без достатньої правової підстави за рахунок власника цієї ділянки зберіг у себе кошти, які мав заплатити за користування нею, зобов'язаний повернути ці кошти власнику земельної ділянки на підставі частини першої статті 1212 Цивільного кодексу України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 січня 2020 року у справі № 209/5477/13-ц (провадження № 61-27184св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87297866>

Позовні вимоги про визнання незаконним та скасування рішення державного реєстратора про припинення обтяження (зняття арешту) земельної ділянки не можна ототожнювати із схожим за змістом заходом забезпечення позову.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 січня 2020 року у справі № 522/5505/19 (провадження № 61-19894св19) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87115233>

Закон не встановлює заборони на визначення емфітевтичного права на майбутнє, а договір емфітевзису повинен відповідати загальним положенням про договір, передбаченим статтями 407 – 412 ЦК України та статтею 102-1 Земельного кодексу України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 лютого 2020 року у справі № 693/26/18 (провадження № 61-44949св18) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87985020>

Власник має право вимагати усунення перешкод у користуванні своєю власністю, зокрема земельною ділянкою, шляхом відновлення її до попереднього стану.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 лютого 2020 року у справі № 458/1046/15 (провадження № 61-976св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87826679>

У разі переходу права власності на об'єкт нерухомості у порядку спадкування право власності на земельну ділянку у набувача нерухомості виникає одночасно з виникненням права власності на зведені на земельній ділянці об'єкти.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 березня 2020 року у справі № 675/2372/16-ц (провадження № 61-29813сво18) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/88339086>

Земельна ділянка, що перебуває у комунальній власності територіальної громади міста, на якій розміщено будівлю, право спільної часткової власності на яку належить кільком особам, може бути об'єктом продажу усім співвласникам об'єкта нерухомого майна, що на ній розташований.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 березня 2020 року у справі № 583/3376/17 (провадження № 61-41263св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88401574>

Позбавлення особи власності, набутої за договором купівлі-продажу, укладеним з особою, якій на підставі судового рішення було видано державний акт на спірну земельну ділянку, є втручанням держави у право власника на мирне володіння його майном.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 березня 2020 року у справі № 495/9473/16-ц (провадження № 61-32849св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88339211>

Земельна ділянка може надаватися для обслуговування житлового будинку (цілого) окремо кожному власнику незалежно від кількості співвласників такого будинку, але лише у разі, якщо будинок розділено на окремі домоволодіння, які мають окрему адресу.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 червня 2020 року у справі № 560/1049/16-ц (провадження № 61-225 св18) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89732818>

Систематична несплата частини орендної плати у відробітковій (оранка, культивування земельної ділянки) та натуральній (поставка соломи до садиби орендодавця) формі є істотним порушенням умов договору оренди землі та є підставою для його розірвання.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 01 липня 2020 року у справі № 183/3653/16 (провадження № 61-26035св18) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/90202412>

Сплата заборгованості за договором оренди земельної ділянки не спростовує факту систематичного порушення умов договору, а отже є підставою для його розірвання.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 31 липня 2020 року у справі № 479/1073/18 (провадження № 61-8798св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90714381>

Покладення на громадянина, зацікавленого у приватизації земельної ділянки, обов'язку проведення агрохімічної паспортизації земельної ділянки суперечить змісту статей 116, 118, 186, 186-1 ЗК України, Закону України «Про землеустрій».

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 серпня 2020 року у справі № 287/587/16-ц (провадження № 61-35160св18) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/91089291>

Земельна ділянка, набута внаслідок безоплатної передачі її одному з подружжя із земель державної або комунальної власності, в тому числі приватизації, лише у період з 08 лютого 2011 року до 12 червня 2012 року включно, вважається спільною сумісною власністю подружжя. У інших випадках таке майно належить до особистої приватної власності чоловіка або дружини, яка використала своє право на безоплатне отримання частини земельного фонду.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 серпня 2020 року у справі № 626/4/17(провадження № 61- 29004св18) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/91037301>

Припинення орендарем господарської діяльності з безпосереднього цільового використання орендованої в орендодавця земельної ділянки та передача права оренди на неї за розподільчим балансом іншій юридичній особі без згоди орендодавця свідчить про невиконання орендарем обов'язків, передбачених статтею 25 Закону України «Про оренду землі» та умов договору оренди землі, що є підставою для його дострокового розірвання.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 вересня 2020 року у справі № 291/1009/18 (провадження № 61- 7068сво19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/91786723>

Заява про застосування строку позовної давності може бути подана лише сторонами у справі чи їх представниками, а тому треті особи не мають право на подання такої заяви. Без заяви сторони у справі позовна давність застосовуватися не може за жодних обставин.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 21 жовтня 2020 року у справі № 509/3589/16-ц (провадження № 61-16895св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/92509703>

Вимога про визнання договору оренди землі удаваним без застосування наслідків дійсного правочину не є ефективним способом захисту.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 грудня 2020 року у справі № 398/4220/17 (провадження № 61-4781св19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93793170>

7. Спори, що виникають із виконання чи невиконання договірних/недоговірних зобов'язань

Сплив позовної давності до основної та додаткової вимог кредитора щодо стягнення боргу за кредитним договором та звернення стягнення на предмет іпотеки (зокрема, й за наявності рішення суду про відмову в цьому позові з підстави пропущення позовної давності) сам по собі не припиняє основного зобов'язання за кредитним договором і, відповідно, не може вважатися підставою для припинення іпотеки згідно з абзацом другим частини першої статті 17 Закону України «Про іпотеку».

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 січня 2020 року у справі № 522/12443/17-ц (провадження № 61-45674св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87115216>

Після настання строку повернення позики позикодавець має право на стягнення з позичальника тільки сум, передбачених частиною другою статті 625 ЦК України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 січня 2020 року у справі № 209/3022/16-ц (провадження № 61-8487св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87000505>

Зареєстроване обтяження зберігає силу для нового власника рухомого майна, що обтяжене, незалежно від оплатності правочину, на підставі якого воно набуте.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 лютого 2020 року у справі № 569/11433/15-ц (провадження № 61-35414св18) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87527670>

Наявність підстав для визнання правочину недійсним має визначатися судом на момент його вчинення.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 лютого 2020 року у справі № 757/24352/17-ц (провадження № 61-13027св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87902677>

Відсутність нотаріально посвідченої згоди одного зі співвласника на розпорядження спільним нерухомим майном є підставою для визнання правочину недійсним.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 лютого 2020 року у справі № 461/3675/17 (провадження № 61-10814св19) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87517184>

Чинне законодавство України не передбачає такого способу захисту порушеного права, як надання дозволу на вчинення правочину щодо нерухомого майна.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 березня 2020 року у справі № 641/7974/18 (провадження № 61-15826св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88460761>

Спір за позовом про визнання недійсним одностороннього правочину, який вчинено на території України, щодо спадкового майна, яке фактично знаходиться на території іншої держави, підсудний судам України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 березня 2020 року у справі № 203/1501/19 (провадження № 61-2144св20) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88522538>

При розгляді спорів щодо стягнення коштів за договором зберігання поклажодавцем або його представником в судовому засіданні має бути доведено, що договір зберігання був укладений в письмовій формі між зберігачем та поклажодавцем, підтвердженням укладення такого договору може бути розписка, квитанція або інший документ, що видається зберігачем власнику для засвідчення факту передачі певної речі (речей) на схоронність.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 11 червня 2020 року у справі № 2209/2626/12 (провадження № 61-38015св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89824672>

Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» не вимагає зазначення у договорі про надання правової допомоги відомостей про справу, у межах якої адвокат має намір здійснювати представництво інтересів особи.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 червня 2020 року у справі № 264/6635/18 (провадження № 61- 3598св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89824772>

Грошові кошти, набуті на підставі рішення суду про стягнення середньої заробітної плати, яке згодом було скасовано, не підлягають поверненню відповідно до статті 1215 ЦК України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 06 травня 2020 року у справі № 753/22781/17 (провадження № 61-17614св19) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89316274>

Незарахування банківською установою коштів за прострочення виконання грошового зобов'язання, які внесені позичальником для погашення заборгованості за кредитним договором, є порушенням банком вимог статті 625 ЦК України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 01 липня 2020 року у справі № 666/6436/15-ц (провадження № 61-39955св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90202449>

Окрема банківська операція (платіж) щодо повернення (перерахування) вкладнику грошових коштів банківського вкладу не є правочином, а тому не може бути визнана нікчемною відповідно до вимог закону.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 серпня 2020 року у справі № 752/3095/17 (провадження № 61-40121св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90905886>

Договір, укладений на шкоду кредитору (франдаторний), може бути як оплатний, так і безоплатний. До обставин, що дозволяють кваліфікувати оплатний договір як такий, що вчинений на шкоду кредитору, належать, зокрема: момент укладення договору; контрагент, з яким боржник вчиняє оспорюваний договір (наприклад, родич боржника, пасинок боржника, пов'язана чи афілійована юридична особа); ціна (ринкова/неринкова), наявність/відсутність оплати ціни контрагентом боржника.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 07 жовтня 2020 року у справі № 755/17944/18 (провадження № 61-17511св19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92315178>

Встановлення неустойки (штрафу чи пені) за правомірну відмову від виконання зобов'язання або односторонню відмову від договору є недопустимим.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 11 листопада 2020 року у справі № 591/3176/17 (провадження № 61- 47158св18) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92973161>

Визнання судом дійсним не посвідченого нотаріально договору не виключає надалі визнання його недійсним через фrawdаторність.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 листопада 2020 року у справі № 569/6427/16 (провадження № 61-39814 св18) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93053362>

Недійсність паспорта сторони договору купівлі-продажу не є підставою для визнання договору недійсним відповідно до статті 215 ЦК України, якщо при укладанні договору його сторони не мали сумніву в ідентичності особи кожної з них, знали про наявність дефекту паспорту однієї із сторін, договір купівлі-продажу вчинили за взаємною згодою.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 грудня 2020 року у справі № 759/22877/19 (провадження № 61-15600св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93302297>

Грошові кошти, що взяті в борг за договором позики без визначеного у розписці строку повернення цих коштів, мають бути повернені у порядку та строки, що встановлені частиною першою статті 1049 ЦК України, тобто протягом тридцяти днів від дня пред'явлення позикодавцем вимоги про це.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 28 грудня 2020 року у справі № 499/144/17 (провадження № 61- 8096св19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93879941>

Істотне порушення підрядником умов договору підряду (незабезпечення отримання замовником завершеної будівництвом квартири), у разі якщо замовник виконав умови договору – сплатив обумовлену в ньому суму, є підставою для стягнення з підрядника на користь замовника сум сплачених ним внесків.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 30 грудня 2020 року у справі № 607/5404/18 (провадження № 61- 18654св19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93928444>

8. Спори, що виникають із загальних положень про договір (правочин)

Відповідно до частини четвертої статті 369 ЦК України правочин щодо розпорядження спільним майном, вчинений одним із співвласників, може бути визнаний судом недійсним за позовом іншого співвласника у разі відсутності у співвласника, який вчинив правочин, необхідних повноважень.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 січня 2020 року у справі № 200/19766/16-ц (провадження № 61-4313св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87144757>

Необхідною умовою для тлумачення правочину відповідно до статті 213 ЦК України є незрозумілі слова, поняття, терміни, які не дають змоги з'ясувати дійсні наміри сторін при підписанні договору.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 06 травня 2020 року у справі № 126/746/17 (провадження № 61-27355св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89396545>

Договір дарування майна, яке перебуває у спільній сумісній власності, укладений без згоди іншого з подружжя, є недійсним в цілому.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 червня 2020 року у справі № 430/1281/14-ц (провадження № 61-43510сво18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90143648>

Договір купівлі-продажу, укладений представником на підставі довіреності, яка була скасована довірителем, не може бути визнаний недійсним, якщо факт повідомлення представника про припинення дії відповідної довіреності є недоведеним.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 червня 2020 року у справі № 552/856/18 (провадження № 61-46073св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89732806>

Право клієнта на розірвання договору банківського рахунку в односторонньому порядку безумовне, посилання на те, що в цьому випадку необхідно дотримуватись вимог частини другої статті 651 ЦК України і встановлювати істотність порушення договору другою стороною є помилковим.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 липня 2020 року у справі № 519/875/14-ц (провадження № 61-47197св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90563045>

Порушення страхувальником визначеного договором страхування строку подання документів, що стосуються страхового випадку, не є порушенням визначеного договором строку повідомлення про настання страхового випадку.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 29 липня 2020 року у справі № 500/1286/17 (провадження № 61-9079св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90677287>

У справі про визнання недійсними таких правочинів як видача довіреності і прийняття спадщини належним відповідачем є особа, яка видавала довіреність, і

особа, яка прийняла спадщину, а не нотаріус чи нотаріальна контора, якщо позивач не обґрунтовує недійсність правочинів неправомірними діями нотаріуса.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 серпня 2020 року у справі № 201/16327/16-ц (провадження № 61-43384 св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/91104471>

Будь-які дії, вчинені без згоди іпотекодержателя після укладення договору іпотеки (наприклад, реєстрація неповнолітньої дитини в житловому будинку, народження дитини після укладення договору іпотеки) не є підставою для визнання такого договору недійсним із підстави невиконання вимог закону про отримання згоди органу опіки та піклування.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 01 вересня 2020 року у справі № 757/60219/16-ц (провадження № 61-21139св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/91283311>

9. Спори, щодо встановлення фактів, що мають юридичне значення

Фактична відсутність відомостей про місце перебування особи, не є безумовною підставою для визнання її безвісно відсутньою та потребує додаткового доказування.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 06 травня 2020 року у справі № 760/3112/16-ц (провадження № 61-48362св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89130783>

Факт перебування особи на утриманні померлого має значення для переходу на пенсію в разі втрати годувальника, якщо утримання було повним або допомога, яка надавалась утриманцю, була постійним і основним джерелом засобів до існування за наявності у нього інших джерел доходів.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 жовтня 2020 року у справі № 210/343/19 (провадження № 61- 22247св19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92385482>

10. Спори, що виникають із корпоративних правовідносин

Спори у справах, які виникають з корпоративних відносин між учасниками товариства, у тому числі й тими, які вибули, щодо визнання недійсними рішення загальних зборів учасників товариства, змін до статуту товариства, а також договору купівлі-продажу частки у статутному капіталі товариства є господарсько-правовими і підлягають розгляду за правилами господарського судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 січня 2020 року у справі № 760/23870/17-ц (провадження № 61-1155св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86903535>

11. Спори, що виникають із питань щодо відшкодування шкоди

Грошові кошти, що підлягають стягненню порядку примусового виконання судових рішень, не є майновою шкодою, яка підлягає відшкодуванню на підставі статей 1173, 1174 ЦК України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 червня 2020 року у справі № 642/3839/17 (провадження № 61-37856св18) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89824632>

Хоча кінь чи інша свійська тварина не є джерелом підвищеної небезпеки, проте особа, яка її утримує, повинна відшкодувати в повному обсязі завдану її твариною шкоду іншій особі або її майну відповідно до статті 12 Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження».

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 01 квітня 2020 року у справі № 285/4411/18 (провадження № 61-11601св19) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/88739456>

Правила статті 1193 ЦК України щодо можливості зменшення розміру відшкодування шкоди не поширюються на відносини щодо позаоблікового використання електричної енергії, оскільки останні не є деліктними, а договірними, та полягають у порушенні укладеного між сторонами договору про користування електричною енергією.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 липня 2020 року у справі № 336/5035/16-ц (провадження № 61-930св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90591177>

Передача з власної волі транспортного засобу його власником особі, яка перебуває у стані алкогольного сп'яніння, не є обставиною, яка покладає на такого власника тягар відповідальності за шкоду, яка настала внаслідок керування транспортним засобом особою, яка перебуває у стані алкогольного сп'яніння.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 серпня 2020 року у справі № 456/881/17 (провадження № 61- 470св20) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90905819>

Підставою для відшкодування моральної шкоди фізичній особі на підставі статті 1174 ЦК України може бути встановлена незаконність рішень посадових

осіб поліції, їх систематична протиправна бездіяльність та надмірна тривалість досудового розслідування кримінальної справи.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 вересня 2020 року у справі № 607/8203/18 (провадження № 61-5344св19) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/91571896>

На зобов'язання, що виникають з майнових прав особи на об'єкт нерухомого майна, поширюється дія Закону України «Про захист прав споживачів», отже, за несвоєчасне введення будинку в експлуатацію із забудовника можливе стягнення моральної шкоди навіть у випадках, коли умовами договору право на компенсацію моральної шкоди не передбачено.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 07 жовтня 2020 року у справі № 755/3509/18 (провадження № 61-17721св19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92458135>

Сам факт закриття справи про адміністративне правопорушення не тягне обов'язковий наслідок цивільно-правового характеру і не може бути доказом того, що дії та бездіяльність посадових осіб органу досудового розслідування та прокуратури заподіяли особі моральної шкоди.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 21 жовтня 2020 року у справі № 312/262/18 (провадження № 61-14401св19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92661896>

Не може бути підставою для припинення чи заборони здійснення підприємницької діяльності підприємства сам факт впливу такої діяльності на довкілля за наявності всіх належних чинних дозвільних документів без установлення значення такого впливу на особу.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 листопада 2020 року у справі № 283/518/17(провадження № 61-9619св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93404955>

Відмова у відновленні страхових виплат, призначених особі безстроково у зв'язку з трудовим каліцтвом, лише за самим фактом проживання її в державі, з якою Україна не підписала міжнародний договір про страхові виплати і надання соціальних послуг, є необґрунтованою і такою, що порушує конституційні гарантії особи на соціальне забезпечення у зв'язку з втратою працездатності.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 листопада 2020 року у справі № 234/9296/17 (провадження № 61-25865св18) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93217644>

Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» не передбачалася виплата Фондом соціального страхування моральної шкоди, завданої смертю потерпілого у зв'язку з нещасним випадком на виробництві, членам його сім'ї. Така виплата повинна була здійснюватись роботодавцем відповідно до законодавства, чинного на момент виникнення спірних правовідносин.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 грудня 2020 року у справі № 210/2271/19 (провадження № 61- 19033сво19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93749687>

12. Спори про захист честі, гідності та ділової репутації

Спростування даних, які містяться в повідомленні про підозру, у порядку цивільного судочинства є неприпустимим.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 06 травня 2020 року у справі № 757/25649/17-ц (провадження № 61- 30201св18) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89180533>

Ініціювання спору про захист честі, гідності та ділової репутації не може використовуватися для спростування набуття особою статусу підозрюваного в кримінальному провадженні або спростування факту про повідомлення особі про підозру.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 листопада 2020 року у справі № 760/16924/18 (провадження № 61-14643св19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93217601>

13. Спори щодо прав інтелектуальної власності

Факт надання автором своїх неопублікованих творів третій особі для ознайомлення не свідчить про вчинення автором дій, спрямованих на розпорядження авторськими майновими правами на цей твір, оскільки сам факт відкриття доступу до файлів, що містять у собі фотографічні твори, або надання фотографічних творів на електронному носії третій особі, не є дозволом на використання об'єктів авторського права.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 11 листопада 2020 року у справі № 755/22219/14 (провадження № 61-37510св18) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92973240>

14. Спори, що виникають з питань у сфері нотаріальної діяльності

Боржник може оспорювати вчинений нотаріусом виконавчий напис як з підстав порушення нотаріусом процедури, так і з підстав неправомірності вимог стягувача (повністю чи у частині розміру заборгованості або спливу строків давності за вимогами в повному обсязі чи їх частині), з якими той звернувся до нотаріуса.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 06 травня 2020 року у справі № 320/7932/16-ц (провадження № 61-38989св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89130785>

15. Спори, що виникають із кредитних правовідносин

У разі якщо сторони договору визнали безумовною підставою для зміни строку виконання основного зобов'язання саме виникнення у позичальника прострочення з погашення заборгованості, а не направлення банком письмового повідомлення позичальнику про припинення строку користування кредитом, то така зміна не залежить від волевиявлення однієї зі сторін та не надає банку право звернутися з вимогою про дострокове повернення всієї суми кредиту у порядку, визначеному частиною другою статті 1050 ЦК України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 червня 2020 року у справі № 138/240/16-ц (провадження № 61-14987сво19) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89903310>

Опікун недієздатної особи зобов'язаний повернути суму кредиту, отриманого такою недієздатною особою за нікчемним кредитним договором, однак підстави для стягнення з опікуна заборгованості за відсотками за кредитом та штрафних санкцій за несвоєчасне повернення кредиту відсутні.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 серпня 2020 року у справі № 286/798/19 (провадження № 61-8977св20) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90755320>

Якщо одним із подружжя укладено кредитний договір в інтересах сім'ї, то цивільні права та обов'язки за цим договором виникають в обох із подружжя, незважаючи на відсутність у законі прямої вказівки на солідарну відповідальність.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 07 жовтня 2020 року у справі № 205/5882/18 (провадження № 61-1436св20) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/92120451>

16. Спори, що виникають із виконання судових рішень

Суд вправі звернути стягнення на майно, яке не зареєстровано в установленому законом порядку за боржником.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 лютого 2020 року у справі № 676/1314/19 (провадження № 61-16321св19) можна ознайомитися за посилання <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87485250>

Бездіяльність виконавця, посадових осіб органів ДВС є триваючим правопорушенням, у зв'язку з чим початок перебігу строку на її оскарження автоматично відкладається.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 березня 2020 року у справі № 175/3995/17-ц (провадження № 61-36762св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88570464>

Дії державного виконавця у виконавчому провадженні, які не стосуються правил проведення електронних торгів, мають самостійний спосіб оскарження й не можуть бути підставою для визнання електронних торгів недійсними.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 08 липня 2020 року у справі № 201/18443/17 (провадження № 61-530св19) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/90536927>

Спир про визнання незаконними розрахунків державного виконавця щодо заборгованості за аліментами може розглядатись у порядку оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця, а не лише у порядку позовного провадження.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 09 вересня 2020 року у справі № 569/1662/18 (провадження № 61- 1569св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/91283232>

Виконуючи судове рішення про стягнення на користь працівника середнього заробітку за час вимушеного прогулу та моральної шкоди, завданої порушенням трудових прав, роботодавець як податковий агент обґрунтовано утримує із присудженої суми відповідні податки і збори, оскільки суд, задовольняючи позовні вимоги працівника, визначає суму без утримання податків й інших обов'язкових платежів.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 07 жовтня 2020 року у справі № 523/14396/19 (провадження № 61- 10657св20) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/92173448>

17. Спори, що виникають з питань щодо застосування обмежувального припису

При вирішенні питання про застосування обмежувального припису суд на підставі установлених обставин справи та оцінки факторів небезпеки (ризиків) щодо вчинення домашнього насильства має оцінити пропорційність вручення у права і свободи особи з урахуванням того, що ці заходи пов'язані із протиправною поведінкою такої особи.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 28 квітня 2020 року у справі № 754/11171/19 (провадження № 61-21971св19) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89034240>

Видача обмежувального припису є обов'язковою у разі доказово обґрунтованого постійного використання у безпосередньому спілкуванні або переписці з колишнім чоловіком/дружиною та дітьми погроз, у тому числі фізичною розправою, вживанням щодо них ненормативної лексики, образ та приниження, які кваліфікуються як домашнє насильство у формі психологічного насильства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 липня 2020 року у справі № 753/10840/19 (провадження № 61-22727св19) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89034240>

18. Спори щодо надання дозволу на примусове виконання судових рішень іноземного суду на території України

Відсутність міжнародного договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, не може бути перешкодою для визнання і надання дозволу на виконання на території України іноземного судового рішення, оскільки у такому випадку може застосовуватися принцип взаємності.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 06 травня 2020 року у справі № 199/3311/18 (провадження № 61-1124св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89130822>

При розгляді справи щодо визнання та виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню на підставі міжнародної угоди, визначальним є документ, який підтверджує, що сторона, відносно якої винесено рішення і яка не брала участі у розгляді справи, отримала виклик у судове засідання своєчасно і належним чином.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 серпня 2020 року у справі № 461/8156/17 (провадження № 61- 4092св19) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/91193059>

19. Судовий збір

Наявність у законодавстві України на момент звернення особи до суду із заявою про скасування судового наказу норми пункту 2 частини другої статті 3 Закону України «Про судовий збір» про звільнення заявника від сплати судового збору за подання такої заяви та одночасне існування інших протилежних норм дає суду підстави для вирішення колізій у законодавстві на користь особи.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 березня 2020 року у справі № 640/9124/19 (провадження № 61-20928св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88460805>

За подання до суду апеляційної скарги на судові рішення приватним виконавцем суду варто застосовувати ставку судового збору як для фізичної особи, яка здійснює незалежну професійну діяльність, а не як для фізичної особи – підприємця.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 грудня 2020 року у справі № 490/3876/19 (провадження № 61-15331св19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93708806>

20. Питання процесуального права

В окремій ухвалі має бути зазначено закон чи інший нормативно-правовий акт, вимоги якого порушено, та в чому саме полягає порушення. Неприпустимим є лише просто перерахування допущених порушень без зазначення конкретних норм чинного законодавства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 січня 2020 року у справі № 242/4807/17 (провадження № 61-16171св18) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87144744>

Суди нижчих інстанції можуть зупиняти провадження у справах з підстав перегляду палатою, об'єднаною палатою та Великою Палатою Верховного Суду справ у подібних правовідносинах з метою правильного застосування правового висновку про те, як саме повинна застосовуватися норма права, підстав для зупинення провадження у судах нижчих інстанцій при перегляді колегією суддів Верховного Суду судових рішень у подібних правовідносинах не існує.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 лютого 2020 року у справі № 607/18957/18 (провадження № 61-17486св19) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87826643>

Ухвала суду першої інстанції про залишення без розгляду заяви про відвід судді відповідно до частини першої статті 353 ЦПК України не підлягає оскарженню окремо від рішення суду.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 11 березня 2020 року у справі № 2-5151/09 (провадження № 61-23268св19) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/88187569>

Процесуальні питання, пов'язані з компенсацією процесуальних витрат у кримінальному провадженні, вирішуються у тій справі (провадженні), у якій вони були понесені, в порядку, передбаченому КПК України, що виключає можливість їх розгляду в порядку цивільного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 березня 2020 року у справі № 706/332/19 (провадження № 61-22787св19) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/88461102>

Процесуальним законодавством передбачено спеціальний порядок розгляду справ за заявами про визнання втраченого векселя недійсним та відновлення прав на втрачений вексель. Ухвала про залишення без розгляду заяви про визнання недійсним і про відновлення прав на втрачений вексель постановляється в тому разі, якщо особа, яка є держателем втраченого векселя, подасть заяву про це до суду. Наслідком подання заяви держателем втраченого векселя є не лише залишення без розгляду заяви про визнання недійсним і про відновлення прав на втрачений вексель, але й встановлення судом строку для пред'явлення позову заявником в загальному порядку до держателя векселя про їх витребування.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 травня 2020 року у справі № 757/355571/18-ц (провадження № 61-18196св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89426404>

У спорах про оспорювання батьківства у разі ухилення сторони від участі в експертизі або від подання необхідних матеріалів, документів тощо, що унеможлиблює її проведення, суд відповідно до статті 146 ЦПК України може визнати факт, для з'ясування якого її було призначено, або відмовити в його визнанні (залежно від того, хто зі сторін ухиляється, а також яке значення має для них ця експертиза).

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 06 травня 2020 року у справі № 201/11183/16-ц (провадження № 61-23601св18) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89130842>

Апеляційний суд не має права скасовувати рішення суду першої інстанції у тій частині, в якій воно не оскаржувалося, оскільки порушуються права осіб, які не подавали апеляційну скаргу.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 травня 2020 року у справі № 344/1044/16-ц (провадження № 61-21248 св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89509018>

У разі, коли особа оскаржила судове рішення, яке підлягало апеляційному оскарженню на момент звернення із апеляційною скаргою, повернення апеляційної скарги відповідно до процесуального законодавства, яке виключило судові рішення з переліку тих, які підлягають апеляційному оскарженню, є порушенням статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 червня 2020 року у справі № 161/18471/18 (провадження № 61-4729св20) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89872318>

Потрібно розмежовувати зловживання процесуальними правами та зловживання матеріальними (цивільними) правами. При зловживанні процесуальними правами суд має право залишити без розгляду або повернути скаргу, заяву, клопотання, позов, чи застосувати інші заходи процесуального примусу. Натомість правовим наслідком зловживання матеріальними (цивільними) правами може бути, зокрема відмова у захисті цивільного права та інтересу, тобто відмова в позові.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 червня 2020 року у справі № 318/89/18 (провадження № 61-128св19) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89675396>

Відсутність складу колегії суддів апеляційного суду, що ухвалювали судові рішення у справі, не є підставою для відмови у задоволенні заяви про ухвалення додаткового рішення. За умови ліквідації суду, заява про ухвалення додаткового рішення розглядається новоутвореним судом.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 червня 2020 року у справі № 759/9300/13-ц (провадження № 61-35409св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90111500>

Звернення до суду приватного/державного виконавця із поданням про звернення стягнення на майно боржника у тому самому провадженні щодо того ж самого об'єкта нерухомого майна, проте з інших правових підстав

та з додаванням нових доказів, є належним способом захисту та підлягає розгляду без відкриття нового провадження у справі.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 01 липня 2020 року у справі № 488/3753/17-ц (провадження № 61-17011сво19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90202506>

Цивільним процесуальним законодавством не передбачено покладання на третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору, будь-яких матеріально-правових обов'язків, а також встановлення чи захист їх прав.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 липня 2020 року у справі № 766/20974/17 (провадження № 61-22940св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90562937>

Суд першої інстанції при вирішенні питання про відповідність позовної заяви вимогам процесуального законодавства не наділений повноваженням вирішувати питання щодо допустимості доказів, які подані на підтвердження ціни позову. Повернення позовної заяви у такому випадку є неправомірним обмеженням права на доступ до суду як елемента права на справедливий суд згідно зі статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 серпня 2020 року у справі № 177/1163/16-ц (провадження № 61- 2250св20) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90847615>

Під час вирішення питання про поновлення строку на апеляційне оскарження судового рішення суду необхідно з'ясовувати усі причини поважності пропуску строку на апеляційне оскарження, особливу увагу звертаючи на наявність виключних випадків, зазначених у частині другій статті 358 ЦПК України (сплив преклюзивного одного року після складення повного тексту рішення суду).

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 вересня 2020 року у справі № 757/15679/16-ц (провадження № 61- 23310св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/91366705>

Спори за цивільним позовом фізичної особи до приватних/державних виконавців розглядаються за місцем проживання (перебування) цієї особи.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 09 вересня 2020 року у справі № 757/53167/18-ц (провадження № 61- 22938св19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/91554892>

Під час розгляду заяви про заміну сторони виконавчого провадження та вирішення питань, пов'язаних з правонаступництвом, суду необхідно

враховувати момент переходу прав і обов'язків до правонаступника, який може не співпадати у часі з моментом завершення реорганізації юридичної особи, тобто внесенням запису про припинення юридичної особи до державного реєстру.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 вересня 2020 року у справі № 296/443/16 (провадження № 61-16634сво19) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/91571871>

Протокольна форма ухвали не впливає на можливість її оскарження в апеляційному порядку, якщо вона входить до переліку, передбаченого статтею 353 ЦПК України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 вересня 2020 року у справі № 756/12128/15-ц (провадження № 61-4486св19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92173350>

Після завершення судового процесу право на укладення мирової угоди може бути реалізовано лише в процесі примусового виконання судового рішення, тобто за наявності відкритого виконавчого провадження. При цьому суб'єктами, які уповноважені звертатися до суду з клопотанням про затвердження мирової угоди, є державні або приватні виконавці, на виконанні в яких перебуває відповідне виконавче провадження.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 30 вересня 2020 року у справі № 753/16296/14-ц (провадження № 61-8665св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92566561>

Не допускається забезпечення позову шляхом зупинення виконання судових рішень, що набрали законної сили.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 01 жовтня 2020 року у справі № 524/188/18 (провадження № 61-38051св18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/92065787>

Апеляційний суд при вирішенні питання про поновлення строку на апеляційне оскарження має мотивувати свій висновок про наявність поважних причин для поновлення строку на апеляційне оскарження. Сама по собі вказівка про те, що є поважні причини для поновлення строку на апеляційне оскарження, не є належним мотивуванням для поновлення строку на апеляційне оскарження.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 грудня 2020 року у справі № 521/2816/15-ц (провадження № 61-14230сво18) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93564591>

Пункт 25 частини першої статті 353 ЦПК України у взаємозв'язку зі статтею 352 ЦПК України необхідно розуміти як можливість учасника справи

оскаржити в апеляційному порядку окремо від рішення суду ухвалу суду першої інстанції як про визнання виконавчого документа таким, що не підлягає виконанню, так і про відмову у визнанні виконавчого документа таким, що не підлягає виконанню.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 грудня 2020 року у справі № 1909/3089/2012 (провадження № 61- 11723сво20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93749685>

Апеляційний суд не може розглядати по суті справу, провадження у якій судом першої інстанції закрито через відсутність предмета спору.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 грудня 2020 року у справі № 175/4803/19 (провадження № 61-4287св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93834711>

Здійснюючи процесуальне правонаступництво, суд має вказати правові підстави для такої заміни, оскільки від цього залежить характер правовідносин сторін, а також застосування відповідних норм матеріального права.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 грудня 2020 року у справі № 296/6683/18 (провадження № 61-12377св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93595711>

Спир щодо спільної сумісної власності сторін на майно свідчить про наявність конфлікту між ними, але не підтверджує факт того, що одна сторона вчинила щодо іншої домашнє економічне насильство, що є необхідною умовою для застосування судом спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству, визначених Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 грудня 2020 року у справі № 753/17743/19 (провадження № 61-23053св19) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93793551>

Спори про оскарження рішення суб'єкта владних повноважень щодо визначення розміру грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для осіб, які проходили військову службу та набули статус особи з інвалідністю внаслідок війни, стосуються проходження публічної (військової) служби, у зв'язку з якою держава передбачила відповідні соціальні гарантії (пільги), а також призначення та надання таких гарантій (пільг). Тому такі спори слід розглядати за правилами адміністративного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 09 грудня 2020 року у справі № 323/2244/20 (провадження № 61-15667св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93505560>

Зведений огляд судової практики Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду.

Рішення, внесені до ЄДРСР за період з 01.01.2020 по 31.12.2020. – Київ, 2020. – 45 стор.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 [com/supremecourt.ua](https://www.facebook.com/supremecourt.ua)

t.me/supremecourtua